

SPOROČILO ZA JAVNOST

JAMA TINA JAMA – ZGONIK/SGONICO

NOVA SPOZNANJA O PREHODU MED MEZOLITSKIMI LOVCI IN NABIRALCI TER PRVIMI NEOLITSKIMI SKUPINAMI NA SEVEROVZHODNEM JADRANU

REDKA SEKIRA IZ JELENOVEGA ROGOVJA, KAMNITI ELEMENTI PUŠČIC, OKRASKI IZ ŠKOLJK IN KOSTI TER ČLOVEŠKI OSTANKI, ODKRITI V 8000 LET STAREM MEZOLITSKEM TABORU NA TRŽAŠKEM KRASU

Italijansko-slovenske raziskave v jami Tina Jama izvaja Univerza Ca' Foscari v Benetkah na podlagi dovoljenja za arheološka izkopavanja, ki ga je izdalo italijansko Ministrstvo za kulturo – Nadzorništvo za arheologijo, likovno umetnost in krajino Furlanije - Julijske krajine. Raziskave potekajo pod znanstvenim vodstvom Federica Bernardinija. Izkopavanja potekajo v sodelovanju z Inštitutom za arheologijo Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU), Mednarodnim centrom za teoretično fiziko Abdus Salam in Univerzo v Sieni ter pod nadzorništvom Ministrstva za kulturo – Nadzorništva za arheologijo, likovno umetnost in krajino Furlanije Julijske krajine, so omogočile raziskavo arheoloških plasti v jamskem najdišču Tina Jama vse do bogatih plasti iz mlajšega mezolitika. S tem so bili pridobljeni dragoceni podatki za razumevanje prehoda med poznim mezolitikom in najzgodnejšimi fazami neolitika.

Raziskovalna kampanja leta 2026 je bila izvedena v okviru projekta Inštituta za arheologijo ZRC SAZU »Tina Jama: Stratigraphy of Prehistoric Transitions in the Northern Adriatic« (Tina Jama: stratigrafija prazgodovinskih prehodov v severnem Jadranu), ki ga vodi Elena Leghissa in je financiran v okviru raziskovalnega programa »Arheološke raziskave (2022–2027)« (P6-0064).

Odkriti izjemni izdelki iz jelenovega rogovja, številni kremenovi izdelki, uporabljeni pri izdelavi puščičnih osti, okraske iz kosti in školjk ter človeški zob.

V soboto, 10. oktobra, bosta potekala brezplačna vodena ogleda najdišča

REZULTATI IZKOPAVANJ, SEKIRA IZ JELENOVEGA ROGOVJA IN DRUGE NAJDBE

Nedaleč od vrha Lanaro/Volnik, v jamskem najdišču **Tina Jama** v občini Zgonik/Sgonico na Tržaškem krasu, potekajo italijansko-slovenske raziskave, ki s sodobnimi metodami arheoloških izkopavanj omogočajo nov vpogled v obdobje prehoda med zadnjimi mezolitskimi skupnostmi lovcev in nabiralcev ter prvimi neolitskimi skupinami, ki so na območje severovzhodnega Jadrana prispele pred približno 7500 leti.

Četrta sezona izkopavanj se je pravkar zaključila. Potekala je z dovoljenjem italijanskega **Ministrstva za kulturo** in pod nadzorom **Nadzorništva za arheologijo, likovno umetnost in krajino Furlanije - Julijske krajine**, pod vodstvom dr. Federica Bernardinija iz **Venice Centre for Digital and Public Humanities** in **Centro Studi Archeologia Venezia Univerze Ca' Foscari** v Benetkah ter v sodelovanju z **Inštitutom za arheologijo ZRC SAZU**, ki je financiral izkopavanja v letu 2026, **Mednarodnim centrom za teoretično fiziko Abdus Salam (ICTP)** in **Univerzo v Sieni**.

Raziskava je bila izvedena tudi po zaslugi sodelovanja **lastnikov zemljišč, Marina Pernarcicha** in **Paole Zivec**, ter **kmetij Marucelli Omar** in **Milič Zagrski**, katerih zagnana podpora in temeljita logistična organizacija sta omogočili terensko delo.

Izkopavanja, s katerimi so po več desetletjih ponovno oživele arheološke raziskave kraških jam, so omogočila raziskati bogate plasti iz poznega mezolitika, ki ležijo neposredno pod plastmi, povezanimi s prvimi neolitskimi skupinami.

Na območju Krasa in Istre so sledovi zadnjih skupin lovcev in nabiralcev praviloma težko prepoznavni, arheološke plasti iz tega obdobja pa so pogosto le delno ohranjene ali spremenjene zaradi človekovega delovanja in naravnih procesov. Plasti, odkrite v jami Tina Jama, so zato izjemno pomembne ne le zaradi številnih najdb, temveč predvsem zato, ker omogočajo boljše razumevanje prehoda med zadnjimi skupnostmi lovcev in nabiralcev ter prvimi neolitskimi skupinami in sprememb v načinih pridobivanja hrane, povezanih z uveljavljanjem poljedelstva in živinoreje.

Odkriti so bili **številni drobni kamniti izdelki**, med njimi značilni trapezi, ki so bili uporabljeni kot kamniti elementi puščic, ter ostanki njihove izdelave, pa tudi **koščene konice** ter **okraski iz morskih in sladkovodnih školjk**. Posebej velja omeniti **obeske iz zakrnelih jelenovih podočnikov**, ki so bili za obešanje prelučnani; na enem od njih so ohranjene tudi sledi okre. V plasteh so bili odkriti tudi številni koščki okre, njeni ostanki pa so se v nekaterih primerih ohranili skupaj z lepilnimi snovmi na kremenovih orodjih. Najdba otroškega zoba bo lahko prispevala nove podatke o populacijah poznega mezolitika.

Med najzanimivejšimi odkritji je skupina **izdelkov iz jelenovega rogovja**. Med njimi izstopa **polizdelek velike sekire** z nedokončano odprtino za nasaditev. Podobne sekire poznamo iz srednje in severne Evrope, medtem ko so na območju Italije zelo redke. Nedaleč od nje je bil odkrit še **nenavaden predmet**, izdelan iz **približno 11 cm dolgega dela jelenovega rogovja**, s približno centimeter široko prečno odprtino in vzdolžno perforacijo. Morda gre za **orodje za ravnanje puščičnih držajev**, vendar bodo za natančnejšo opredelitev njegove funkcije potrebne nadaljnje analize.

Del teh najdb je bil odkrit v plasti s sledmi mezolitskega tabora, na katerega kažeta kurišče v bolj zavetnem delu jame ter ureditev prostora ob njenem vhodu s kamni in skalnimi bloki.

IZJAVE RAZISKOVALCEV

»Prve neolitske skupine so na Kras prispele vzdolž dalmatinske in istrske obale pred približno 7500 leti, nekaj stoletij pozneje kot v južno Istro. Domnevamo, da so imele v tem obdobju pomembno vlogo zadnje mezolitske skupnosti lovcev in nabiralcev, vendar so njihove sledi slabo dokumentirane in težko prepoznavne. V jami Tina Jama smo imeli srečo, da smo lahko raziskali bogate plasti iz poznega mezolitika, in upamo, da bodo raziskave tega konteksta in odkritega gradiva prispevale k boljšemu poznavanju tega še vedno slabo raziskanega obdobja,« je povedal **vodja izkopavanj Federico Bernardini, predavatelj metodologije arheološkega raziskovanja na Oddelku za humanistične študije Univerze Ca' Foscari v Benetkah.**

»Letošnja izkopavanja so bila osredotočena na prehod med plastmi poznega mezolitika in tistimi, povezanimi s prihodom prvih neolitskih skupin – na prelomno obdobje v zgodovini človeštva, ki je na območju severnega Jadrana še vedno slabo poznano. Ohranjena stratigrafija najdišča Tina Jama ponuja izjemno priložnost za raziskovanje teh sprememb,« je dodala **Elena Leghissa, znanstvena sodelavka na Inštitutu za arheologijo ZRC SAZU in vodja projekta.**

»Sekira in drugi izdelki iz rogovja, katerih poizkopavalna obdelava in analize še potekajo, so za območje Italije izjemne najdbe. Poleg bogastva arheoloških plasti so izkopavanja na razmeroma veliki površini omogočila prepoznati tudi ostanke mezolitskega tabora s kuriščem v bolj zavetnem delu jame ter s kamni in skalnimi bloki zamejenim prostorom ob njenem vhodu. Gre za izjemen arheološki kontekst, za katerega poznamo le malo primerjav na območju Caput Adriaie,« sta dodala **Federico Bernardini in Elena Leghissa.**

»Najdišče je bogato z živalskimi ostanki, ki so zelo dobro ohranjeni, kar omogoča podrobne arheozoološke raziskave. Trenutno se raziskave osredotočajo na prehod iz mezolitika v neolitik, ko se je z začetki živinoreje izraba kraškega okolja pomembno spremenila. Dosedanji podatki so zelo zanimivi, saj omogočajo boljše razumevanje še slabo poznanih načinov preživljanja prazgodovinskih skupnosti na tem območju,« je povedal **Francesco Boschin, profesor na Oddelku za fizikalne vede, vede o Zemlji in okolju Univerze v Sieni ter vodja arheozooloških analiz najdišča.**

Sobota, 10. oktober – DAN ODPRTIH VRAT: VODENA OGLEDA

Da bi najdbe predstavili javnosti in približali njihov pomen, bosta organizirana **dva brezplačna vodena ogleda arheološkega najdišča. V soboto, 10. oktobra 2026,** bosta obiskovalce po najdišču vodila **dr. Federico Bernardini,** vodja arheoloških izkopavanj, in **dr. Elena Leghissa,** vodja projekta.

Čas in kraj zbiranja: ob 10.00 in ob 14.00 na parkirišču ob začetku poti št. 5A na Lanaro/Volnik, približno 300 m severno od turistične kmetije Milič Zagrski (<https://www.facebook.com/AgriturismoMilicSagrado>).

Vzpon do jame za telesno pripravljene obiskovalce traja približno pol ure. Priporočamo primerna oblačila in pohodno obutev.

Trst, 7. 10. 2026

**Ufficio Comunicazione e Promozione
della Soprintendenza Archeologia, belle arti e
paesaggio per il Friuli Venezia Giulia**

sabap-

fvg.comunicazionepromozione@cultura.gov.it

Patrizia Loccardi

+39 040 4527527 - +39 3404805097

<https://sabapfvg.cultura.gov.it/>

<https://www.facebook.com/SABAP.FVG>

Università Ca' Foscari Venezia

Ufficio Comunicazione e Promozione di Ateneo

Settore Relazioni con i media

Federica Ferrarin (Referente di Settore) Tel 366
6297904 - 335 5472229

Enrico Costa: Tel. 337 1050858

Paola Vescovi (Direttrice): Tel. 366 6279602 –
339 1744126

Email: comunica@unive.it

Le news di Ca' Foscari: news.unive.it